

ОЛИВЕРА НЕДЕЉКОВИЋ
Градска библиотека
„Владислав Петковић Дис“, Чачак

УДК: 028.5:06.06(470) ;
37.018.1:028(470)

ГОДИНА ПОРОДИЦЕ У БИБЛИОТЕКАМА РУСКЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ

Вся семья вмесѣе, шак и душа на месѣе.
(Руска пословица)

Сажешак: У оквиру дугорочне политике коју Руска Федерација спроводи на плану јачања породице и породичних вредности, посебно место заузимају активности проистекле из Указа о спровођењу Године породице у Руској Федерацији током 2008. године, донетог 15. јуна 2007. године. Значајно место у спровођењу мера које је донела држава, припало је великом, разуђеном и разноврсном свету руских библиотека. Обележавању Године породице, оне су, у зависности од типа коме припадају, вредности и специфичности књижног фонда, броја и структуре корисника, али пре свега, нивоа квалификованости и обучености самих библиотекара, приступале на најразличитије начине, увек полазећи од истог уверења: да читање почиње у родитељском крилу и да су управо родитељи најважнији узор и подршка у току развијања љубави према књизи и читању. У раду су изабрана и предочена само нека од драгоцених искустава на враћању књиге у породицу и неки од најзанимљивијих, најкреативнијих и најефикаснијих облика рада, примењени током протекле године у библиотечким установама Руске Федерације, који могу заживети и у другим језичким и културним срединама или послужити као пример и подстицај свима који се овом проблематиком баве.

Кључне речи: породица, породичне вредности, социјална политика, Руска Федерација, Година породице, библиотеке, породично читање, облици и методе рада, резултати

Породица и породичне вредности у схватању руског човека

Стара руска народна пословица која подсећа да је душа на месту ако је породица на окупу, најсажетије изражава важност коју су у схватању древног словенског човека заузимали породица и неговање чврстих породичних веза. Ову мисао потврђује и проф. др Мила Стојнић која, бавећи се руском цивилизацијом и њеном историјом, запажа: *Руси су љивржени породици и имају веома развијен породични животи. Посебно се сћарају о шойлини и удобности свога дома и неђују словенски кули домаћег ођњишћа. У средњем и XVIII веку, Руси су живели у некој врсти породичних задруга љ по шри, четшири генерације су биле окуљене око једног ођњишћа. Временом су се породице почеле делићи, нарочишо у XIX веку после „ослобођења кметшова“ (1861), али су се шрагови некадашњег животи под истим кровом сачували у љрисним односима међу члановима истиог рода и породицама са којима су се они женидбено-удадбеним везама љовезивали...¹ Последнице друштвено-историјских промена које су на руском поднебљу биле тако снажне да су се епохе смењивале скоро потпуно потирући једна другу и сасвим одричући наслеђе претходних генерација, очитују се и у поимању породице као најважнијег уточишта, чувара и преносиоца трајних вредности свеколиког руског наслеђа. У совјетском периоду ово схватање је доживело корените измене, али је улога породице као темељне вредности ипак истицана и велики значај придаван је управо бризи о њој. Идеологија комунистичког васишћања, на одређен начин заснована на научном, филозофском, социјално-еишчком љлану, која је сачувала коншинуишети у односу на у Русији шрадиционално љравославно васишћање, ослањала се на складан сисшем социјално-васишћног рада. Била је изђрађена јасна хијерархија циљева васишћања, геишљно разрађен садржај за сваки од нивоа васишћања.² У току седамдесетогодишњег стварања система дечје заштите, који је био веома утемељен у правним изворима и материјално снажно подржан, спровођен је низ разноврсних мера које су подстицале наталитет и биле усмерене на заштиту најширег круга корисника – мајки и деце, али и читаве породице. Поред новчаних престаџија и олакшица које је уводио законодавац, у СССР су традиционална постала нарочита одликовања за мајке са више деце и љочасне диљоме – Мегаља маишринштва, Маишринска слава и Маиш – херој.³*

¹ Мила Стојнић, *Руска цивилизација*, Центар за геопоетику, Београд, 1994, стр. 19-20.

² О. В. Гукаленко, А. Ј. Дањилук, „Васпитање у савременој Русији“, у: *Насишава и васишћање* (Београд). – Год. 69, бр. 2 (2007), стр. 189.

³ Marko Mladenović, *Društvena zaštita porodice i dece*, Rad, Beograd, 1973, str. 159.

Слом комунистичке идеологије, тешка економска ситуација, изузетно низак животни стандард становништва, етничко шаренило⁴ и међунационални сукоби, противуречности карактеристичне за руско друштво проистекле из судара Истока и Запада, беде и раскоши, православља и атеизма, условили су дубоко, сложено и болно трагање за постсовјетским идентитетом. Сви ови, као и бројни други чиниоци, одразили су се на положај и улогу породице као социјалне институције, а упоредо са проблемима који су се стекли,⁵ током претходних деценија, урушавани су већ пољубљани ауторитети и друштвене институције васпитања. Губитак моралних критеријума и потирање вредности које су обележиле претходни период, којима није нађена ни приближно адекватна замена, резултира тешким последицама – бројним облицима девижантног понашања. *У ситуацији криптичног сужавања сфере друштвеног васпитања управо је породица остала једна од најважнијих вредности младог поколења. Социолошким истраживањима је установљено да је утицај породице на деце у садашњем моменту много снажнији него утицај школе, средстава масовних информација, улице: утицај породице 40%, средства масовног информисања – 30%, школе 20%, улице 10%. Нараслу васпитну улогу породице одвлачи већина родитеља. При одговору на питање о приоритетним животној вредностима, најважнијом од њих је 75,7% родитеља означило васпитање деце, оставивши на друго место срећан брачни живот, на шреће – добро здравље, на четврто, пето и шесто, одговарајуће материјално благостање, професионалну делатност и квалитетно дружење с пријатељима.*⁶

⁴ Према последњим подацима, у Руској Федерацији живи нешто мање од 142.000.000 становника. Поред Руса, који чине око 80% становништва, грађани Русије су и представници чак 180 различитих народа, иако да је та велика словенска и православна земља веома шаролика по свом националном саставу. У последње време иако је приметно како је све више и припадника разних европских народа одабрало да живи у Русији, наводи Ђорђе М. Србуловић у тексту „Русија лична карта“, у: *Русија данас* (Београд). – Бр. 1 (2009), стр. 24.

⁵ На основу статистичких података, у Русији годишње буде разведен сваки други брак. Око 70% развода дешава се у тек склопљеним браковима. Свако шреће деце се рађа као ванбрачно, свако седмо одраста у нејојшћујој породици. У полицијску евиденцију уведено је 276.000 родитеља. Сваке године се у 35.000 случајева оставља питање лишавања родитељских права. Ови подаци показују да је демографска ситуација најпосто криваширофална, истиче Ј. А. Куминова, у: *Роль социально-культурных институтов в формировании семейных ценностей*, у: Тихонова, Ј. Н., составитель. *Румянцевские чтения: материалы международной научной конференции (15-16 апреля 2008): Роль библиотек в развитии и укреплении семейных ценностей и решении демографических проблем*, Пашков дом, Москва, 2008, стр. 59.

⁶ О. В. Гукаленко, А. Ј. Дашилук, „Васпитање у савременој Русији“, у: *Настава и васпитање* (Београд). – Год. 69, бр. 2 (2007), стр. 189.

Тешки и одговорни задаци – социјализација, изградња темељних моралних, индивидуалних и општих вредности – припали су породици која се истовремено нашла и пред другим врло захтевним проблемима, као што су решавање материјалних брига, стамбеног питања и друго. Детаљна анализа стања која је јасно указивала да нагомилани проблеми озбиљно угрожавају демографску слику, социјалну, а у крајњем случају и националну безбедност, захтевала је да јачање институције породице буде приоритетни задатак државе и њених институција и органа.

Година породице у Руској Федерацији

У оквиру дугорочне политике коју Руска Федерација спроводи на плану витализације породице и породичних вредности, посебно место заузимају активности проистекле из *Указа о сјровођењу Године породице у Руској Федерацији*,⁷ донетог 15. јуна 2007. године. Овим документом, након сличних пројеката успешно спроведених претходних година,⁸ 2008. била је проглашена Година породице. Шест основних тачака документа којима је прописано формирање Организационог комитета за чијег председника је постављен Дмитриј А. Медведев, уз годишњи план предвиђених активности, као и беседа председника Владимира Путина на церемонији отварања Године породице, наговештавали су да није у питању тек ефектна реторичка фигура или пуко умиривање савести у виду краткотрајне кампање, већ да је у питању добро планирани пројекат који треба да обједини, координира и ојача све друштвене, државне и привредне потенцијале. Честитајући грађанима Руске Федерације Нову годину и Божић, Путин је у свом обраћању 24. децембра 2007. истакао: *Људи који се окућљају ове љазничне вечери, схваћају нейролазну вредност породичног огњишта, незаменљивост љажње коју нам указују најрођенији и најблискији... Сви из властитој искуства знаће, колико је тешко обезбедити обиље, блазостање, удобност и шойлину породичног окриља. И у свакој од ваших породица стварање љвољних услова љодразумева ољромне свакодневне најоре, шруд, шриљење и одљорност. Зашто је важно да Година породице љомогне стварање и изљрадњу уљраво шаквог одљорног односа и љошћовања љрема љородичним вредностима.*⁹ Указујући у свом говору на нераскидиву спрегу између породице и државе, као и на негативне тенденције у савременом руском дру-

⁷ <http://archive.kremlin.ru/text/docs/2007/06/134443.shtml>

⁸ Година 2007. била је проглашена за Годину читања и руског језика, а 2009. Година младости.

⁹ <http://archive.kremlin.ru/text/appears/2007/12/155406.shtml>

штву, Путин је додао да ако породице живе у хармонији и сагласју, ако су оне повезане општим циљевима и природним законитостима, онда и друштво постаје хуманије, али и обрнуто – незаинтересованост друштва и потцењивање улоге породице имају трагичне последице, као што су одбацивање деце и заборављање старих родитеља.

Циљ ка коме су биле управљене бројне и разноврсне активности у свим областима друштвеног деловања спровођених под знаком Године породице је стварање нове државне концепције породичне политике и изградња одговарајуће нормативно-правне основе, чему су претходиле темељне припреме. Непосредно после проглашења, донет је пакет закона у области заштите породице и њених социјално најугроженијих чланова. У складу са документима донетим на највишем нивоу, извршене су и промене у регионалним законодавствима, а највећи број тих законских измена обезбеђује материјалну подршку и сигурнији статус угроженим и младим породицама.

Такође, у низу припрема за спровођење Године породице, половином октобра 2007. године, Влада Руске Федерације утврдила је план са више од 50 основних мера, груписаних у неколико области: *Породица и стабилан развој*, *Породица и култура*, *Породица и здравље*, *Породични сјорџи и одмор* и *Породица и друшћивеноодгворни бизнис*. Организациони комитет за спровођење Године породице припремио је сверуски план који садржи експертизу стања у социјалној политици, али и календар значајних празника, конкурса, изложби, организација социолошких истраживања, међународних конференција, телемаратона, сверуских конкурса, фестивала и такмичења и других сличних акција, обухватајући све сфере породичног живота.¹⁰ Након свечаног проглашења Године породице, у јануару 2008. године, организован је телемаратон *Поносим се својом њородицом*, на коме су учешће узеле радничке, уметничке, спортске и друге породице, а од почетка до половине године био је расписан сверуски конкурс запослених у образовним установама на тему *Васџиџаџи човека*. Током априла се на конкурсе за литерарно стваралаштво на теме *Моја њородица и ја – заједно у будућности* и *Исћорија моје њородице* одазвао знатан број учесника. У истом месецу одржано је саветовање на тему *Реализација мера социјалне њолиџике, усмерених на њодршку њородици и њовећање најџалиџеџа* уз учешће представника заинтересованих федералних органа власти и органа државне власти субјеката Руске Федерације. Најбројнији програми били су планирани за мај: фестивал клубова младих породица, V фестивал краткометражног филма на тему *Породица Русије*, као и V филмски форум *Моја њородица и ја*, док је за септембар била припремљена и реализована ин-

¹⁰ http://vmo.rgub.ru/actual/family_act.php

тернет-конференција, чији су учесници били родитељи ученика који похађају сеоске школе. У наредном месецу објављен је статистички зборник *Руска њородица*, а *Дан мајки* обележен је 30. новембра. Поменути планом предвиђене су и реализоване мере којима се подстиче здрав начин живота. У складу са њима, 7. априла је обележен Међународни дан здравља, док је у октобру организована међународна конференција *Стиуденџска њородица – здрав нарашћај*. Ипак, читаву годину обележио је добро осмишљени програм *Здрава њородица*. У тежњи да се што конкретније сагледају и лакше отклоне постојећи проблеми, спроведена су озбиљна и веома обимна социолошка истраживања посвећена јачању узајамних односа и веза старијих и млађих покољења у породици и друштву. Посебно успешна била су окупљања породица на спортским теренима око идеје *У здравом њелу, здрав дух*, названа *Таџа, мама и ја – сџорџска њородица*, *Чиџава њородица – на сџарџ!* и *Дан сџорџске њородице*. Ови програми привукли су нарочиту пажњу породица са бројним потомством или оних у којима расту деца са посебним потребама.

Важну улогу у организацији и популаризацији свих ових активности имали су штампани и електронски медији. Осим благовременог извештавања о бројним догађајима који су обележили Годину породице, они су породичне вредности у својим програмима пропагирани емитирајући прилоге о најбројнијим породицама, фамилијама које су дале бројне уметнике, научнике, спортисте и истакнуте појединце, али и брачним паровима који су током године прославили златну или дијамантску свадбу. Од изузетне важности за квалитетно и брзо информисање, реализацију програма, али и сабирање и сагледавање постигнутих резултата, имао је официјални веб сајт Године породице у Русији¹¹ који представља важан ресурс информација о спровођењу свих акција и програма у савезној држави. Основна циљна група којој је намењен јесу управо новинари специјализовани за социјалну политику, али и бројни други научни радници, демографи, социолози, психолози, правници, лекари, просветни радници итд. На њему се могу пронаћи веома разноврсни и садржајни текстови, као и библиографски прилози о одређеним темама, корисни за припрему различитих информационо-материјала. У стварању оваквих база података и библиотечно-информационо обезбеђивању приоритетних националних пројеката везаних за проблеме породице и демографије, јачању контаката између социокултурних, државних и друштвених институција, није исцрпена читав улога коју су имале библиотеке Руске Федерације у спровођењу Године породице. Да се у току 2008. године отварају знатно шире могућности пред овим институцијама које традиционално представљају места очувања трајних вредности

¹¹ www.semya2008.ru

– књиге и породице – наговештено је још у уводном тексту сверуске акције Године породице: *омладинске библиотеке постоће најрепљивији учесници великог броја набројаних мера и стваралачки ће допринети реализацији регионалних акција, јер већ имају завидна искуства у раду са породицом.*¹² У *Методичком писму о спровођењу Године породице у Руској Федерацији*¹³ библиотекама су предложене следеће активности: сарадња са школама на организацији првог школског часа посвећеног Години породице 1. септембра 2008. године, учешће у реализацији пројекта *Породица у свету најновијих информационих технологија*, учешће на сверуском конкурс децег стваралаштва Моја породица који је обухватао конкурсе и за фотографију, цртеж, есеј и поезију, организација тематских изложби на Међународни дан породице који се обележава 15. маја, учешће на изложбама *Наше домаће животиње*; развијање издавачке делатности везане за правну, социјалну и психолошку подршку младој породици, учешће у корисним акцијама које спроводи служба социјалне заштите за подршку младој породици, породицама хендикепираних лица, хранитељским породицама, породицама погинулих у рату итд. Ова упутства нису била обавезујућа, већ су библиотеке могле да их изаберу сходно својим могућностима и проблемима израженим у локалној средини, модификују и прилагоде постојећим методама и облицима рада, полазећи од чињенице провераване у искуству претходних генерација: на формирање читалачких, баш као и свих осталих позитивних, али и оних других навика, ипак, најпресудније утичу узорци из породице и најближе околине. Ово уверење поткрепила је и наука, тврдећи *да мали читалачки ритуали које изграде родитељ и дете, као што су стварање посебног места за читање или близина шела док се заједнички држи књига, значајно доприничу развој специфичних функција мозга, рекло би се, као речко која активност карактеристична за млађу узрас.*¹⁴

Библиотеке као места очувања истрајних вредности

Данас у Руској Федерацији ради око 115 000 библиотека, међусобно веома различитих по типу и величини и расутих по просторствима огромне и многонационалне земље у којој су се у последњим деценијама протеклог века сударили *Исток и Запад, социјализам и капитализам, беда и*

¹² http://vmo.rgub.ru/actual/family_act.php

¹³ http://stavlib.org.ru/downloads/family_year.doc

¹⁴ „Учите ли дете да воли књигу“, у: *Трагови* (Београд). – Год. 5, бр. 16 (август 2008), стр. 32.

*иреливајућа раскош, њавославље и безверје.*¹⁵ Упутствима државе у Годи-ни породице оне су пришле веома одговорно и креативно, ослањајући се, пре свега, на своје особље, њихово образовање, стручност, етику и личне особине као свој најзначајнији потенцијал. Од пресудног значаја за конач-ни успех у реализацији предвиђених мера, било је знатно искуство стечено претходних деценија у покушају да се адекватно одговори на императив времена. Библиотечки центри у мегалополисима, јавне, школске и специ-јалне библиотеке у чијим фондовима је смештено огромно књижно благо, чак и књижнице по скрајнутим сеоским насељима, у периоду драматичних социоекономских промена, на читавом простору омеђеном Арктичким оке-аном, Казахстаном и Монголијом, Балтичким морем и Пацификом, настоја-ле су да, превасходно економски, оправдају своје место у друштву, јер *да би функционисале, морале су да докажу да су неопходне.*¹⁶ Ипак, полазећи од дуге и светле традиције коју су приватне и државне библиотеке имале у царској Русији, као и у совјетском периоду, оне су током претходних деце-нија успешно прешле веома неизванан пут и од пуких инструмената за по-државање партије на власти постале *једини центар слободног образовања и разводе, који обезбеђује културни и интелектуални ѡросјеритет.*¹⁷ Сто-га је *њихова историја од краја осамдесетих преко деведесетих добар ѡри-мер ѡрофесионалне чврстине, ѡосвећености култури, друштвене мисије без икаквог финансирања од стиране власћи, осим зарада зајослених.*¹⁸

О значајном месту које библиотекама припада у савременом руском друштву сведочи и чињеница да је осврт на стање у библиотекарству Руске Федерације нашао места и у *Редовној годишњој ѡоруци ѡредседника Влади-мира Пушина Федералној скујшћини Руске Федерације* од 26. априла 2007. године, у коме се истиче: *У нашој земљи је својевремено развијен јединствен*

15 Јасмина Михајловић, „Русија у Winwordu“, у : *Књижевности* (Београд). – Бр. 1-2 (1998), стр. 245.

16 Владимир Зајцев, „Проблеми руских библиотека у ери социјалних промена“ / превела Александра Бегенишић, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1 (1999), стр. 255.

17 Тим захтевним преображајем детаљно се бавио Владимир Зајцев, директор Руске националне библиотеке у Санкт Петербургу и председник Библиотекарског удружења Русије у текстовима који су преведени и објављени и у стручној библиотечној литератури на српском језику: „Проблеми руских библиотека у ери социјалних промена“ / превела Александра Бегенишић, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1 (1999), стр. 245-256 и „Искуство у раду библиотечких асоцијација у Русији“ / В. Н. Зајцев, Б. И. Маршак ; превела Верица Шево, у: *Годишњак Библиотеке Мајице срјске за 2002* (Нови Сад), стр. 177-184.

18 Гордана Стевић, „Свет библиотека у Русији на почетку 21. века“, у: *Јавне библиотеке* (УБ). – Год. 1, бр. 2 (2005), стр. 98.

библиотечки систем, који није имао премца у свету. Током дуго година недовољног улагања он је, треба рећи, приметно назадовао. Неопходно је на новој, савременој основи обновити домаће библиотекарство... У оквиру федералних јединица руководиоци регионалне и градске власти треба да повећу рачуна о јачању локалне информативно-библиотечке мреже, о материјалној и финансијској бази библиотека, укључујући и оне школске. Оне треба да буду не само спремишта књига већ и прави информативни и културни центри где се квалитетно проводи време.¹⁹ У том смислу, библиотеке усмеравају велику пажњу ка потребама читалаца: *Оне се, фигуративно говорећи, окрећу ка лицима читалаца. Овај циљ је изменио неке структуре библиотека. На пример, постојало је стриктно разграничење, бар у градским подручјима, између пружања услуга деци и одраслима; сада су установљене и „породичне библиотеке”. Већи број библиотека је фокусиран на специфичним сељенима читалачке публике – женама, омладини, хендикейираним особама, студентима, предузетницима и другим.*²⁰ Стога су многе од њих, у спровођењу одлуке о проглашењу Године породице и сличним државним акцијама виделе изузетну прилику да још једном понуде руском друштву праве вредности, али и поново потврде своју неприкосновену улогу у савременом свету који је изложен брзим променама. У зависности од типа коме припадају, вредности и специфичности књижног фонда, броја и структуре корисника, али пре свега, нивоа квалификованости и обучености самих библиотекара, оне су препорукама за спровођење Године породице приступале на најразличитије начине, постављајући себи при том високе и неодољне циљеве. Најважнији међу њима били су: *погледати читање код родитеља и деце, развијање међусобне комуникације деце и родитеља јачањем породичних вредности, јачање угледа који има читање и скрећање пажње друштва на проблеме стварања традиције породичног читања, учвршћивање улоге библиотека у организацији породичног читања и заједничког слободног времена родитеља и деце, васпитање осећања љубави и родољубља, недовање поштовања родитеља и односа према својим коренима, као и развијање стваралачких тенденција породице.*²¹

19 Aleksandar Buškov, *Vladimir Putin : od pukovnika do predsednika / s ruskog prevela Draginja Ramadanski*, Evro-Giunti, Beograd, 2009, str. 332-333.

20 Владимир Зајцев, „Проблеми руских библиотека у ери социјалних промена“ / превела Александра Бегенишић, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1 (1999), стр. 251.

21 Т. Н. Малышева, *В помощь библиотечно-информационному обеспечению реализации приоритетных национальных проектов и решения демографических проблем*, у: Тихонова, Л. Н., составитель. *Румянцевские чтения : материалы международной научной конференции (15-16 апреля 2008) : Роль библиотек в развитии и укреплении семейных ценностей и решении демографических проблем*, Пашков дом, Москва, 2008, стр. 71.

Основни предуслов за њихово дугорочно остваривање била је изградња добро утемељеног информационог система као основе за спровођење националних пројеката. Пример таквог прегалаштва и подршке спровођењу Године породице библиотекама пружила је Руска државна библиотека у Москви, један од двају руских националних библиотечких центара, у чијим фондовима се налази око 43 милиона књига на 248 језика света. О великом залагању стручног кадра ове установе, поред едукативних поставки (изложба књига и оригиналних илустрација посвећена Дану породице, љубави и верности који се 8. јула светкује као државни празник у знак сећања на Свете благоверне и преподобне супружнике Петра и Февронију, који у хришћанској традицији слове за пример благочастивог живота и породичне љубави²²) и запажених културно-просветних програма, веома развијене издавачке делатности, пропагандних кампања у руској библиотечкој периодици (часописи *Библиотековедение*, *Восточная коллекция*, *Вестник Библиотечной ассамблеи Евразии*) и бројним другим иницијативама, најбоље сведочи и организација традиционалне Међународне научне конференције *Румјанцевска читања*. Овај научни скуп, одржан 15. и 16. априла 2008. године у просторијама Руске државне библиотеке, окупио је поред великог броја истакнутих библиотекара, и стручњаке из музеологије, архивистике, педагогије, психологије, истраживаче из друштвених установа, институција високог школства и представнике државних структура који су се бавили темом *Улога библиотеке у развоју и јачању породичних вредности и решавању демографских проблема*. Њихова саопштења углавном су проистекла из дугогодишње праксе и истраживања спроведених у самим установама, па се у њима веома аргументовано, уз обиље података, указује на значај који библиотеке имају у формирању чврстих породичних односа и духовног здравља. Од посебне важности је тим поводом објављен обиман и веома садржајан зборник радова,²³ у чијем првом поглављу су систематизовани радови које теми конференције приступају интердисциплинарно и са веома различитих аспеката. Спајајући радове у којима се осветљава прошлост руске породице и неговање култа читања у њој, са најактуелнијим проблемима савременог друштва, ова публикација представља солидну основу за даља истраживања и практично деловање. Примери које је веома тешко издвојити из скоро непрегледног низа инспиративних активности појединих руских библиотека, то вишеструко потврђују.

²² www.rsl.ru/ru/s381/s503/s5033323/07122009.

²³ Тихонова, Л. Н., составитель. *Румянцевские чтения : материалы международной научной конференции (15-16 апреля 2008) : Роль библиотек в развитии и укреплении семейных ценностей и решении демографических проблем*, Пашков дом, Москва, 2008.

Програми за обележавање Године породице у појединим библиотекама Руске Федерације

Поред ове конференције, у сарадњи библиотека са просветним и другим јавним установама, одржана су током године и друга саветовања, семинари, сусрети на којима су своја искуства и запажања изнели управници бројних библиотека, округли столови и други стручни скупови, а већи библиотечки центри били су иницијатори активности за читаве регионе. Успешних, квалитетних програма који су се знатно одразили на повећање читалачке популације и број породица којима читање представља заједничку активност, било је толико да се не могу ни набројити, а камоли груписати или на адекватан начин систематизовати. Запослени у многим библиотекама анализирали су и своју одговорност за опадање бројности учлањених и општи негативан однос према читању, па су своје установе укључили у акције и конкурсе расписане на федералном нивоу (избори за најбољу читалачку породицу у оквиру сведржавног годишњег такмичења *Лидер читања*, организовање такмичења нижег ранга у оквиру државног фото-конкурса на тему *Моја породица чита* и сл.). Неке од њих су већ постојеће форме и методе рада веома успешно саобразиле са мерама проистеклим из Указа о спровођењу Године породице, заснивајући на тим чврстим темељима свој вишемесечни рад, а било је много и оних установа или чак обласних мрежа библиотека које су овим поводом самостално припремиле веома оригиналне и иновативне програме. Без обзира на значај који је Години породице придаван у свим типовима библиотека, највећи допринос у њеном обележавању несумњиво су пружиле библиотечке установе чији су фондови намењени најмлађим читаоцима. Остварујући своју превасходну мисију – стварање будућих читалаца, постале су средишта веома живе културно-просветне делатности намењене свим нараштајима, сасвим подређујући и усклађујући своје годишње планове и програме са новим инструкцијама. Пример таквог динамичног и подстицајног рада свакако је формирање Клуба породичног читања у Руској државној библиотеци за младе у Москви. Према унапред утврђеном плану, библиотекари ове установе са успехом су не само 2008. године радили са групама оформљеним према узрасту полазника. Комбинујући искуства стечена у раду драмских, ликовних и литерарних секција са новим педагошко-психолошким смерницама, библиотекари су окупљали чланове овог клуба сваке друге суботе. Не само да су током програма остварени едукативни циљеви, већ је овај облик рада са корисницима свих узраста и разноврсних интересовања умногоме надмашио предвиђене резултате, постајући тако извор великог задовољства за децу и инспирације за родитеље и саме организаторе. Поред ове библиотечке установе у којој се чува преко 800 000 књига, 500 наслова дечје периодике и преко 2000 мултимедијалних

издања, и друге руске дечје библиотеке имале су важну улогу у спровођењу мера за обележавање Године породице.

Једна од таквих установа је Тамбовска обласна дечија библиотека, главни организатор фестивала *Нека чииа цела йородица*, у оквиру кога су организоване бројне акције и конкурси. Током године реализована су три важна пројекта: *Породично чииање за душу и разум* (активност усмерена на развој читалачких интересовања код малишана на основу сарадње са његовом породицом), *Уђимо у свеи књиџе заједно* (активност посвећена откривању суштине породичног читања са позиције педагогије стваралаштва) и програм *Породица – извор надахнућа* који је подразумевао неговање породичних традиција кроз упознавање са литературом из уметности. Упоредо са конкурсима који подстичу породично стваралаштво, спроведено је и истраживање *Ваше геише у огледалу чииања*, чији су резултати практично примењени у раду са родитељима, као и анализа *Дечје чииање у йородици и школи*, организовано у сарадњи са просветним радницима. Истовремено са обуком самих запослених и организацијом семинара *Дечја библиошека и йородица*, током године акценат је стављан на континуирану анимацију родитеља кроз различите клубове и организацију масовних облика рада (*Школа йородице* и сл).²⁴

Плакаш за Годину йородице

Покретач и носилац активности планираних у оквиру Године породице за ставропољски крај била је Државна обласна општа научна библиотека која носи име Михаила Јуријевича Љермонтова. У овој установи су током 2008. организовани: научно-практична конференција *Породица и будућности*

²⁴ <http://odb.tamboff.ru/index.php?id=512&place=content>

Русије, серија предавања *Свети породице – 2008*, семинар *Традиције домаће васпитања у породици*, сусрет читалаца са истакнутим предавачима који су осветлили утицај православља на децје читање, изложба књига *Снажна породица – снажна Русија* и округли сто *Здрава породица – основа друштва*. Сходно својој улози, као централна библиотека, ова установа је предложила библиотекама из своје области да у оквиру спровођења Дана читалаца који се традиционално обележава 8. септембра посебна пажња буде посвећена породицама које су генерацијама остале верне књизи и библиотеци, правим, како су у овим активностима називане, читалачким династијама. Схватајући неопходност присуства ових програма у медијима, остварена је активна сарадња библиотечких установа са њима, заснована на снимању посебних емисија које би промовисале породичне вредности и покретању засебних рубрика у штампаним гласилима које би биле намењене публикавању сличних садржаја које би припремали библиотекари. На локалном фестивалу *Хајде да читамо заједно* презентовани су програми реализовани у ставропољским библиотекама у оквиру Године породице, а током јесени организован је курс на тему *Судбина књиге*. Учесници овог надметања писали су у својим радовима о књигама које су у тешким временима надживеле своје власнике и сведочили о публикацијама које су наслеђиване из генерације у генерацију, поставши на тај начин нарочите породичне реликвије. Запажено искуство у остваривању важног задатка на јачању веза са породицом у истој овој регији стекла је Ставропољска обласна библиотека за слепе *В. В. Мајаковски*, која опслужује више од 150 породица различитих структура. Програм *Душом књиге гледам свет*, који ова библиотека спроводи од 2007. године, обogaћен је у Години породице управо програмима породичног читања *Да се не покидају везе међу временима*, као и програмским садржајима прилагођеним за поједине нараштаје: *Азбука усџеха* (за најмлађе читаоце), *Средњи узраси* (за читаоце средње генерације) и *Узраси мудрости* (намењен подршци најстаријих читалаца и учењу за цели живот), бројним изложбама и предавањима. Посебни облици рада заступљени у овој установи јесу помоћ инвалидима при доласку у библиотеку и прибављању литературе за читаву породицу; веома комплексан рад са породицама у којима одраста слепо или слабо дете који подразумева индивидуални и колективни рад са родитељима на постизању вишег нивоа педагошке културе; одабир лектуре за читаву породицу; израда одговарајућих библиографија; прибављање и селекција информација у складу са особеностима и потребама конкретне породице. Најзначајнија улога библиотекара ипак се огледа у обуци малишана за успешно учење и стваралачко читање, као и поткрепљивању њиховог самопоуздања при укључивању у заједницу. У том циљу организовани су летњи програми, обједињени називом *Читаоница на шрави*, предвиђени за рекреацију деце са ограниченим способностима. Велику посвећеност, бригу и емпатију особља библиотеке захтевао је и рад са породицама чији су чланови у тзв.

трећем добу. Он се темељи на прибављању информација и пружању нужних одговора на питања из области социјалне заштите, права и медицине, али и организацији посета позориштима, биоскопима и музејима, као и успостављању живе комуникације са публиком позног доба на сусретањима, која су спонтано прерасла у стална окупљања и дружења.²⁵

Подстакнути конкретним примерима из властитог окружења, библиотекари Тољатинског библиотечног удружења које годишње опслужује, према прецизној библиотечној статистици, више од хиљаду породица,²⁶ разрадили су дугорочан програм за подршку читању у породичном кругу. Свим акцијама и програмима, претходила је анкета насловљена *Породица која чита* која је за циљ имала да истражи читалачка (не)интересовања савремене породице. У фебруару 2008. године започето је са спровођењем тромесечног програма у циљу да се подржи и негује читање међу члановима породице у оквиру фестивала *Осмех за награду*, организованим под мотоом *Без умора и без бриге целе године читајте књиге*. Као конкретни задаци у први план су били истакнути поспешивање интересовања за књиге и библиотеке и развијање читалачких навика, са намером да се знатно чвршће утемељи књижевна и информациона култура у породици. И летње акције које се традиционално спроводе биле су такође посвећене овој проблематици, а почетак нове школске 2008/09. године обележила је акција *Библиотека – начин животоша* у оквиру које су породице подстицане на колективно учлањавање и доласке у библиотеку. Тим поводом, нови чланови добијали су попусте при учлањавању, а дароване су им и књиге. Током године, у библиотекама Тољатинског удружења постављене су бројне изложбе које су изазивале интересовање различитих генерација посетилаца, а неке од њих су, према својим читалачким афинитетима и проценама, приређивали и сами читаоци. Посебни облици рада са породицама били су засновани управо на интерактивности, и то оној коју омогућава Интернет: на виртуелној страници библиотеке на којој су презентоване новости о спровођењу Године породице у библиотеци, објављиване су фотографије породица које негују читалачке навике и имају високу читалачку културу, њихове препоруке за читање, али и литерарни покушаји свих оних који желе да се опробају као писци.

Национална библиотека *Александар Сергејевич Пушкин* из Кизила,²⁷ главног града Републике Туве, била је носилац републичких активности, па је током 2008. године, међу њеним бројним активностима, доминирала вео-

25 Е. Н. Лебедева, „Семья как объект библиотечной деятельности, направленной на сохранение социально-гуманитарных ценностей: Ставропольский опыт“, у: *Информационный бюллетень РБА (Москва)*. – № 50 (2009), стр. 25-28.

26 http://www.depclt.tgl.ru-catalog-index.phpid_o=156

27 <http://tuvaculture.ru/news/168-biblioteki-napomnili-o-semejnom-chtenii.html>

ма богата научноистраживачка делатност усмерена на проблем породичног (не)читања. Резултатом анализа до којих су дошли њени истакнути стручњаци, поткрепљен је и рад свих осталих библиотека из истог региона које су се масовно одазвале на републички избор најбољег програма подршке породичном читању, а као пример осталим установама послужили су и веома богати програми посвећени афирмацији породице и породичних вредности, реализовани у овој установи. Приређено је 23 изложбе књига и 47 других културних догађаја у виду округлих столова, сусрета, конкурса, предавања, а својом постер-презентацијом ова тувинска библиотека учествовала је на савезном конкурс, расписаном на тему *Породица из машће*. Најзапаженији међу програмима, којима је, према статистици, присуствовало 1.332 читаоца, био је *Дијалог о породици*, праћен изложбом *Породица у светињу и светињу о породици*. Одељење за литературу из уметности анимирало је, на велико задовољство свих учесника и публике, неколико породица чији се чланови баве музиком и у сарадњи са њима организоване су пријатне уметничке вечери. Нарочита пажња у овој установи придавана је припреми и публиковању библиографског материјала намењеног пропаганди неоправдано потиснуте класичне руске књижевности, у оквиру акција *Нека чита цела породица* и *Време за читање*. Том приликом је у читаоници организован Сајам књига инспирисан Гогољевим делом *Сорочински сајам*. Учесници овог веома посећеног догађаја, организованог у славу светски прослављене књижевности, били су посебно костимирани за ову прилику. Сумирајући резултате Године породице, заменик директора ове библиотеке, Н. Н. Чооду, истиче као нарочито успешне и програме *Породична традиција народа Сибира* у чијој припреми су учествовале породице различитих националности које насељавају ову далеку област, представивши начин живота, породичну традицију и предања. У духу толеранције и уважавања националних, верских и културолошких разлика, протекла су и етнологска предавања намењена стручњацима, а своју верну публику имале су у Кизилу беседе о животу познатих породица, бројна предавања из гинекологије, психологије, педагогије, методике страних језика, али и занимљиво осмишљени читалачки турнири, конкурси који подстичу израду породичних родослова и други видови стваралаштва који ангажују читаву породицу и др.²⁸ Најсвечанији тренутак у овој установи током Године породице свакако је било отварање Галерије читалачких породица у којој су изложене фотографије најактивнијих читалачких породица, стваралаца, сарадника и пријатеља саме библиотеке. И у читавој регији слични програми имали су изузетног успеха, те пример повећања чланства, пораст броја посета и умногостручен број позајмљених књига у Јерзинској централној библиотеци (број породица које

²⁸ <http://tuvaculture.ru/news/138-god-semi-v-nacionalnoj-biblioteke-im.-a.s..html>

су учлаћене након програма повећао са 28% на 48% од укупног броја становника, а постотак породица у којима се годишње прочита бар једна књига повећан је са 69% на 79%) не представља значајан изузетак.²⁹

И библиотеке удаљене од великих градских језгара, настојале су да у својој средини оживе интерес за породично читање и стваралаштво. Тако је библиотека у селу Бичура са Бајкала, чијој мрежи припада још 30 мањих сеоских библиотека, током 2008. године спроводила програм *Родитељ који чита – дете које чита*. У оквиру тог програма, и локални библиотекари организовали су избор породице најбољих читалаца. На овом надметању из опште културе и познавања књижевности учествовало је седам породица из села која припадају овом региону. Осим најбољим читаоцима, на овом забавном и веома посећеном такмичењу, додељене су и утешне награде и најдружељубивијој, најобразованијој, најкреативнијој, највеселијој и породици која је побрала највише симпатија гледалаца. Изложбу *Породично читање*, приређену тим поводом, пратила су предавања из породичног права поткрепљеног *Породичним кодексом Руске Федерације*, организована уз свесрдно залагање представника локалних адвокатских канцеларија. Поставка *Пријремамо се за породични живот* са којом су целину чинила медијска предавања, анкете и расправе на тему *Значење породице и Како видим себе у улози мужа (жене)?* била је у овој библиотечкој установи на Бајкалу примерена најмлађем узрасту. Оно што програм ове библиотеке из сеоске средине издваја из мноштва добро осмишљених програма током 2008. године јесте начин на који је прослављен Светски дан породице. Као централни део програма организована су акције на отвореним просторима – у парку, на тргу и другим погодним местима. Случајни пролазници су анкетирани на тему *Породица-библиотека-књига*, а раздвојен им је обиман и разноврстан пропагандни материјал припремљен и штампан за ову прилику – разгледнице, букмаркери, флајери, леци, као и унапред направљени тематски спискови литературе која се може наћи на полицама бичурске библиотеке. У исто време, на малом тргу у њеној непосредној близини, одвијао се и програм за најмлађе кориснике. Они су, покушавајући да одговоре на тему *Мој дом и ја*, цртали на бетонским површинама, а организовано је и колективно решавање укрштених речи. У непосредној близини била је постављена изложба *Родитељ који чита – дете које чита*. Ова поставка изазвала је велику пажњу посетилаца, јер је на њој било представљено преко 50 примерака књига, како оних које су намењене читавој породици, тако и оних које могу бити од велике помоћи родитељима, управо приликом развијања интересовања за књигу и формирању књижевног укуса њихових потомака. Резултати ових акција били су очити – непосредно у време

²⁹ <http://tuvaculture.ru/news/168-biblioteki-napomnili-o-semejnom-chtenii.html>

спровођења акције, читаоци ове сеоске библиотеке позајмили су више од 6 000 књига. Поред ових активности, у овој невеликој установи у прибајкалском селу које је административни центар Републике Бурјатије, током године организована су веома посећена предавања о породици као једној од темељних хришћанских вредности, беседе и изложбе духовне литературе у оквиру програма *Кашегра духовне лиџераџуре*. Веома запажено било је предавање посвећено божјој заповести: *Пошџуј оца и мајку своју*.³⁰

Примери акџивности из неџосредне џраксе руских библиотека

У штампаним и електонским изворима који су током 2008. године настојали да прате, детаљно анализирају и истичу најуспешније и најефикасније програмске делатности библиотека, проистекле из *Указа о сџровођењу Године џородице у Руској Федерацији*, објављен је, уз исцрпне годишње планове, и скоро непрегледан низ информација о засебним оригиналним и врло ефикасним акцијама библиотека широм Руске Федерације. Из тог мноштва племенитих, подстицајних и инспиративних догађаја, веома је тешко одабрати и представити најбоље и најефикасније, али је њихова применљивост у другим срединама била основни критеријум на основу којих су се примери које следе наметнули.

Увиђајући пресудну важност раног детињства, па чак и значај пренаталног развоја, на формирање здраве, стабилне и креативне личности, библиотекари Архангелске обласне дечје библиотеке *А. П. Гајгар* у сарадњи са дечјом поликлиником организовали су занимљив и атрактиван циклус предавања и сусрета будућих родитеља са педијатрима, психолозима и педагозима. Родитељи су на овим окупљањима подробно упознати са фазама психофизичког развоја детета, али и са основама и благотворним утицајима и могућностима арт-терапије, бајкотерапије и музикотерапије. Библиотекари су предавачима пружали важну подршку у комуникацији са полазницима предавања, али су њихове најзначајније задатке представљали управо одабир и презентација најбољих издања из области које су обухваћене програмом. Највише успеха постигнуто је, сматрају библиотекари из Архангелска, индивидуалним приступом у раду са родитељима који ни сами нису имали формиране читалачке навике. Једна од библиотекара који су учествовали у реализацији овог програма, Татјана Чаусова, уверена је: *Дајџе ми васџиџану мајку, и ја џу измениџи свеџ*.³¹

³⁰ <http://www.nbrb.ru/nb/news/rayon/detail.php?ID=48239>

³¹ <http://www.metodisty.rgdb.ru/chgk.htm#30>

Сличан приступ имали су у обележавању Године породице и стручњаци из библиотека у Самарској области. Акција названа *Здрavo, бебо!* организована је у породициштима овог региона, тако што су током децембра 2008. године библиотекарџи посећивали мајке и тек рођене малишане. Уз честитке, новорођенчад и њихови родитељи даривани су нарочито припремљеним и упакованим поклонима, у којима се налазила књига из области васпитања намењена родитељима, књижица за дете, избор из издавачке продукције библиотека, брошуре са списковима литературе која се препоручује младим родитељима и, наравно, прва чланска карта библиотеке, намењена малишану. И Обласна дечја библиотека увела је током 2008. године у сарадњи са Ашхарумовским породициштем нове форме рада. Пројекат *Чишање од ђелена* задобио је велике симпатије у локалној средини, а библиотекарџи и особље породицишта остварили су изузетну сарадњу и одлучили да ова акција постане традиционална. Оно што рад библиотеке из Ашхарумова разликује од бројних сличних пројеката јесте значајан напор уложен у израду флајера и малих, али информативних брошура у којима су одштампане успаванке, ташунаљке, стихови за сасвим малу децу, као и одабрана литература и музичке нумере које треба да слушају будуће мајке,³² а библиографи Иркутске обласне дечје библиотеке су у оквиру акције *Расши с књигом, бебо* су, уз сличне пригодне поклон-пакете, припремили и обиман штампани материјал који је садржавао законодавно-правна документа која би могла занимати младе родитеље.

И велики број других библиотека, као свој основни циљ у 2008. години истиче омасовљење свога чланства и спроводи низ програма како би привукао потенцијалне кориснике. Многе од њих покушавају да промотивним акцијама утичу на свест родитеља, делећи пропагандни материјал на различитим местима у граду. Тако су штампана обавештења широм Русије, дељена на местима која најчешће посећују млади родитељи, али и деде и баке: у чекаоницама здравствених и других јавних установа, градском превозу, банкама, продавницама играчака и гардеробе за децу, у парковима, на пијацама, у супермаркетима и сл. Ипак, било је и библиотека који су ка својим читаоцима кренуле обратним путем, користећи спремност и жељу деце која су библиотеку посетила са својим предшколским или школским колективом. Нови читаоци су подстицани да наредни пут у библиотеку дођу са неким од старијих чланова своје породице, а за малишане који су на овај начин одиграли просветитељску улогу у својим породицама, Дечја библиотека из Краснојарска у току акције *У библиотеку с родитељима* припремила је посебне награде – слаткише. Библиотека за најмлађе читаоце у Чајковском организовала је, рачунајући на вршњачки утицај, слично такмичење названо *Доведи групу у библиотеку*.

³² <http://www.methodisty.rgdb.ru/chgk.htm#30>

Ипак, библиотечке установе широм земље углавном су Годину породице обележиле организацијом разних конкурса и такмичења, инсистирајући управо на каснијој ненадокнадивости читања у породичном кругу. Најчешће су то били веома добро осмишљени и самосвојни избори, подстакнути већ споменутих сверуским конкурсом за породицу најбољих читалаца. Један од најуспелијих литерарно-ликовних конкурса објавила је у фебруару 2008. године под слоганом *Ми смо породица која чита* Обласна библиотека за децу и младе из Екатеринбургa. На њему је учествовало 20 породица са више од 60 чланова, а додела главне награде породицама које су показале највише знања и креативности одвијала се у веома свечаној атмосфери у новембру. Том приликом приређен је уметнички програм уз учешће самих посетилаца, али и богата трпеза на којој су се наша традиционална јела. Слична надметања организована су у оквиру Сверуске недеље деце књиге, од 20-28. марта 2008. године и у библиотеци у Брјанску, где су обележаваће Године породице повезали са разним књижевним јубилејима, организујући конкурсе за израду постера и других рекламних материјала на којима су учешће узели управо сами читаоци. И у Самарској области за читаоце од 10 до 14 година расписан је конкурс за есеј на тему *У мојој породици читају сви*. Одазивајући се на позив тамошње библиотеке, ученици основних школа писали су о најомиљенијим књигама припадника свих генерација своје породице, о традицији породичног читања, а права мала ремек-дела стигла су на фото-конкурс под називом *Тренушак читања је диван*. Најбољи радови постављени су на веб сајту библиотеке. Велики одзив, поред такмичења у цртању и књижевном стваралаштву, забележен је и на фото-конкурсима за породични албум које су, поред осталих, расписале библиотеке Чеченије и библиотека у Јужном Сахалинску.

У мноштву сличних сусрета који су окупили породице, библиотекарe и савремене ауторе, негујући осећање припадности заједници и читалачки дух, издваја се породично окупљање у организацији библиотека у Иркутску. Полазећи од становишта да књига има моћ да лечи душу, дарује знање, али и да окупи породицу и подстакне на креативност, стручњаци Обласне библиотеке која је недавно прославила пола века постојања, организовали су радионице за израду фигурица од сланог теста, перли, папира, илустровање књига, неговање глумачких и музичких талената. Ови сусрети нису били такмичарског карактера, већ су имали за циљ да се породице окупе и упознају, размене знања и искуства и, пре свега, да креативно проведу слободно време.

Међу занимљивим програмима који су приређени као подстицај читању свакако спада програм *Цела породица иде у библиотеку* организован, уз бројне друге активности, захваљујући посвећености запослених у Тјуменској децјој научној библиотеци. У њеним просторијама 24. фебруара 2008. године обележен је рођендан једне од најдражих дечијих играчака – плиша-

ног медведића. Програм је насловљен *Мек, нежан, забаван*, а тим поводом отворена је изложба дечјих цртежа, као и засебне поставке настале на основу истраживања *Шта су читали наши родитељи*. За заинтересоване одрасле читаоце приређено је предавање о савременој књижевности за децу.

Својом оригиналношћу, масовношћу и повећаним интересом читалаца за књигу, издваја се начин на који је 12. јуна 2008. године у тек отвореној Минусинској библиотеци породичног читања обележен Међурегионални празник дечје књиге, који је у свим својим сегментима славио породични дух и универзалне људске вредности. Поред избора породице чији су чланови најбољи читаоци, уручивања награде најбољим библиотекарима који раде са младима, сусрета са завичајним ауторима, организована је и карневалска шетња. Читаве породице биле су маскиране у јунаке из књижевности, а весела атмосфера привукла је многе пролазнике на градском тргу.

Резултати појединих акција, али и укупни извештаји поднети по окончању 2008. године, потврђују да су библиотеке Руске Федерације у високој мери оправдале очекивања и својим веома активним учешћем у организацији Године породице још једном указале на важност како своје основне, тако и низа пратећих делатности. Истовремено, наша стварност осведочена у свакодневним ужасним примерима породичног насиља, убистава, малолетничке делинквенције, наркоманије и других облика девијантног понашања, опомиње нас речитије од икаквих бројки и процената. Тешкоће са којима се сусрећу држава и њене институције нису лако савладиве, али одговорност, спремност и снага у креирању дугорочне националне политике, морају издржати све провере и дати задовољавајући одговор на сва социјална питања. Уз максимално ангажовање креативних потенцијала у библиотечким колективима, агилност и отвореност за сарадњу са локалном заједницом, чак и без великих материјалних улагања, библиотеке на нашим просторима би, подстакнуте овим, али и примерима из других земаља света, несумњиво могле дати немерљив допринос у решавању свих ових проблема. Окупити породицу, и то око књиге, у време несклоно љубави и блискости, разумевању и знању – суштински је изазов на који никако не бисмо смели, ни као хумани појединци ни као представници своје племените и важне струке, да се оглушимо.

Литература

1. *Библиотека као огледало Васељене : огледи из савремене руске науке о библиотекарству* / изабрао, приредио и превео Добрило Аранитовић, Службени гласник, Београд, Народна библиотека „Др Ђорђе Натопшевић“, Инђија, 2009.
2. Buškov, Aleksandar, *Vladimir Putin : od pukovnika do predsednika / s ruskog prevela Draginja Ramadanski, Evro-Giunti, Beograd, 2009.*
3. Голубовић, Ана, „Руска државна библиотека (Москва) и руска национална библиотека (Санкт-Петербург)“, у: *Јавне библиотеке (УБ)*. - Год. 2, бр. 3-4 (децембар 2006), стр. 69-80.
4. Зајцев, В.Н., Маршак, Б. И., „Искусство у раду библиотечких асоцијација у Русији“ / превела Верица Шево, у: *Годишњак Библиотеке Маџице српске за 2002* (Нови Сад), стр. 177-184.
5. Зајцев, Владимир, „Проблеми руских библиотека у ери социјалних промена“ / превела Александра Бегенишић, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1 (1999), стр. 251.
6. Клим, Ирина Ј., „Руски систем континуираног образовања у периоду транзиције“ / са енглеског превела Магдалена Костић, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1(2002), стр. 277-289.
7. Косановић, Богдан, „Култура и транзиција : Русија данас“, у: *Дневник* (Нови Сад). – Год. 53, бр. 20804 (11. јануар 2005), стр. 15.
8. Лебедева, Е. Н., „Семья как объект библиотечной деятельности, направленной на сохранение социально-гуманитарных ценностей : Ставропольский опыт“, у: *Информационный бюллетень РБА* (Москва). – № 50 (2009), стр. 25-28.
9. Milić, Anđelka, *Sociologija porodice : kritika i izazovi*, Ћигоја штампа, Београд, 2001.
10. Младеновић, Марко, *Друштвена заштита породице и деце*, Rad, Београд, 1973.
11. Пичугина, Татјана, Козловска, Јулија: „Стратегија читања код деце и омладине“ / превела са руског Слађана Субашић, у: *Годишњак Библиотеке Маџице српске за 2006* (Нови Сад), стр. 149-156.
12. *Румянцевские чтения : материалы международной научной конференции (15-16 апреля 2008) : Роль библиотек в развитии и укреплении семейных ценностей и решении демографических проблем* Тихонова, Л. Н., составитель, Пашков дом, Москва, 2008.
13. *Русија данас* (Београд) / главни и одговорни уредник Драгана Марковић. – Бр. 1 (2009).
14. Симовић, Дубравка, „Руска национална библиотека“, у: *Гласник Народне библиотеке Србије* (Београд). – Бр. 1(2002), стр. 159-184.
15. Стевић, Гордана, „Свет библиотека у Русији на почетку 21. века“, у: *Јавне библиотеке (УБ)*. – Год. 1, бр. 2 (2005), стр. 93-99.

16. Стојнић, Мила, *Руска цивилизација*, Центар за геопоетику, Београд, 1994.
17. Треин, Бриони, „Истраживања о читању у породици : међународна перспектива“ / превела са енглеског Мирјана Стојковић, у: *Годишњак Библиотеке Мајице српске за 2006* (Нови Сад), стр. 149-156.
18. „Учите ли дете да воли књигу“, у: *Трагови* (Београд). – Год. 5, бр. 16 (август 2008), стр. 32-36.
19. Филинов, О. В. : „О раду Руског клуба дечије књиге“, у: *Јавне библиотеке (Уб)*. – Год. 3, бр. 5-6 (2007), стр. 191-195.

YEAR OF FAMILY IN LIBRARIES OF RUSSIAN FEDERATION

Summary

In the scope of the long-term policy carried out by the Russian Federation in the area of strengthening of family and family values, the outstanding place is taken by the activities resulting from the Decree on Implementation of Year of Family in the Russian Federation during 2008 passed on June 15 2007. A significant place in implementation of the measures passed by the government belonged to a big, multilateral and heterogeneous world of Russian libraries. By marking the Year of Family they, depending on the type to which they belong, the value and specificity of the book holdings, the number and the structure of the users, but in the first place on the qualification level and training of the librarians themselves, approached in diverse ways but always starting from the same conviction: that reading starts in the parental lap and that parents themselves are the most important model and support in developing love for the book and reading. The paper contains and presents only some of precious experience of bringing the book back into the family and some of the most interesting, the most creative and the most effective forms of work implemented during the preceding year in the libraries of the Russian Federation which can live in other languages and culture media as well or serve as a model and incentive to all who are engaged in this activity.

Key words: family, family values, social policy, Russian Federation, Year of Family, library, family reading, work forms and methods, results

Olivera Nedeljkovich